



Ing. VOJISLAV JOVANOVIĆ

2789



UREĐIVANJE ŠUMA



SVJETLOST/SARAJEVO
1952

Predgovor

Sa osnivanjem srednjih šumarskih škola posle oslobođenja pojavila se i potreba za izdavanjem udžbenika o uređivanju šuma. Konkurs Ministarstva šumarstva FNRJ od 1947 godine nije uspeo, te je Ministarstvo šumarstva NR Bosne i Hercegovine raspisalo 1950 g. novi konkurs. Na osnovu toga konkursa primio sam se izrade udžbenika za predmet uređivanje šuma.

Pisanje udžbenika za ovaj predmet veoma je teško iz sledećih razloga:

1) Još nije ustaljeno i iskustvom potvrđeno šta treba da zna šumarski tehničar o uređivanju šuma, a s tim u vezi nije ni određeno dokle treba ići u objašnjavanju pojedinih pojmova iz teorije i prakse.

2) Uređivanje šuma obrađuje i ekonomiku šumarstva. Ova ekonomika nije, međutim, dovoljno i detaljno proučena u socijalističkoj ekonomici, kao što je to slučaj u kapitalističkoj ekonomici. Zbog bitnih razlika između ove dve ekonomike moraju se izvesni pojmovi kapitalističke ekonomike drukčije obraditi, a neki i sasvim izostaviti, jer se nalaze u suprotnosti sa socijalističkom ekonomikom.

3) Za izradu ovog udžbenika ne postoji u našoj literaturi uzor ni iskustvo, a do strane literature danas je vrlo teško doći. Udžbenici prof. Nenadića i Šemšina rađeni su za visoke škole i delom su zastareli jer su rađeni u uslovima kapitalističke ekonomike.

Imajući u vidu ove teškoće, nastojao sam u okviru nastavnog programa, koga sam se morao pridržavati, da izvršim raspored i obradu gradiva, tako da odgovori pretpremi i uzrastu učenika i potrebama kasnije prakse šumarskih tehničara.

Gradivo sam podelio na:

Uvod,

I deo: Teorijske osnove uređivanja šuma,

II deo: Praksa uređivanja šuma.

Teorijski delovi o uređivanju šuma obrađeni su tako da se učenici postepeno upoznaju sa sve složenijim pojmovima.

U objašnjavanje pojedinih pojmova ulazio sam toliko koliko je to potrebno s obzirom na budući rad tehničara. Pri tome sam imao u vidu da tehničari neće vršiti samostalno uređivanje šuma, nego da će raditi pod rukovodstvom šumarskih inženjera.

Težište u obradi knjige stavlo sam na drugi deo, i to naročito na one radove koje će tehničari vršiti. Radi lakšeg razumevanja i povezanosti tih radova oni su obrađeni onim redom kojim se u praksi i vrše. U težnji da saberem u jednoj knjizi sve radove koji se vrše prilikom uređivanja šuma, obradio sam, u kratkim potezima, i takve radove koji inače spadaju u druge predmete. Na taj način knjiga je ispala nešto opširnija, ali se time dobilo da knjiga može poslužiti i kao priručnik za uređivanje šuma u praksi. Da bi se odvojilo gradivo drugih predmeta od gradiva koje u užem smislu spada u uređivanje šuma, ono je štampano sitnim slogom.

Prilikom obrađivanja prakse uređivanja šuma držao sam se uglavnom prakse uređivanja šuma u NRBiH jer sam u tom smislu imao i uputstva od Ministarstva šumarstva.

Dužnost mi je da ovde zahvalim u prvom redu našim istaknutim stručnjacima d-r Žarku Muletiću i ing. Stjepanu Šuriću, koji su pregledali rukopis i dali mi korisna uputstva za dopunu i popravku rukopisa. Posebno se zahvaljujem Glavnoj upravi za šumarstvo NRBiH, koja je dala potrebna sredstva za sastavljanje i izlaženje ovog udžbenika.

Banja Luka, 1 decembra 1951 godine

Ing. Vojislav JOVANOVIĆ

U v o d

1. Pojam šume i sastojine

Uređivanje šuma ima kao objekat rada šumu, te je pre svega potrebno objasniti pojam šume kao celine i pojam sastojine kao dela šume.

Šuma je vrlo složena i uravnotežena zajednica. Najvažniji član te zajednice, šumsko drveće, zauzelo je gornje i srednje spratove, šumsko grmlje, prizemni deo, a zeljaste i drvenaste biljke najniži sprat, sasvim pri zemlji. Svi ti članovi razvijaju se u punoj zavisnosti od klime, zemljišta i položaja, tj. od prirodnih uslova, sa jedne strane, i od delovanja čoveka, tj. ekonomskih uslova, sa druge strane.

Najkarakterističnija osobina svake šume jeste uzajamno delovanje jednog stabla na drugo. Drveće na slobodi raste nesmetano, te razvija veliku krunu, koja se spušta skoro do zemlje, i kratko i debelo deblo kupastog oblika. Svako za sebe drvo mora se pobrinuti za zaštitu od vetra. Naprotiv, stabla koja rastu u šumi zbog neposredne blizine susednih stabala nemaju dovoljno prostora za razvijanje u stranu, te rasteњem u visinu nastoje da sebi osiguraju potrebnu količinu svetla. U toj borbi za svetlo pobeđuju stabla koja imaju veću individualnu snagu rasteњa ili koja su slučajno zauzela plodnije zemljište, ili imala više prostora. Slabija stabla, koja zaostanu u rasteњu u visinu, dobijaju sve manje svetla i, kad susedna stabla svojim krunama zatvore pristup svetla odozgo, počinju da se suše. Koliko je ta borba žestoka vidi se po tome što od nekoliko desetina hiljada stabala rane mladosti doživi zrelost svega nekoliko stotina. U toj borbi menjaju se i sama stabla pobednici. Njihova kruna se nalazi visoko iznad zemlje, deblo je dugo, čisto od grana. Svako pojedino stablo ne mora da se brine za zaštitu od vetra jer tu zaštitu dobija i od susednih stabala.

Ova pojava uzajamnog delovanja važi za svaku šumu bez razlike, ona traje neprekidno kroz ceo život šume, ne zaustavljajući se ni za trenutak. Prema tome, sve one skupine drveća kod kojih ne postoji pojava uzajamnog delovanja, kao napr. aleje, pojedinačna stabla po njivama i ogradama, voćnjaci itd. ne mogu se smatrati šumom.

Dalja osobina šume jeste njena sposobnost da se sama obnovi ako bude narušena ravnoteža ili uništen jedan deo šume. Uslovi za pod-